

Reue med. Jeg mindes, hvorledes vi her i Thinget bleve indbudte til Møder, hvor flere af de fremragende Talsmænd fra Flaaden vare vore Ordførere, og hvor dette Spørgsmaal drøftedes, om Danmark fremtidig kunde haabe ved Hjælp af store Kampstibe at bevare sin Overmagt til Søs eller i alt Fald ved Flaaden at faae det Børn, vi skulle have. Men efterhaanden ere Forholdene blevne forandrede. Dels have vi ikke i den lovgivende Forsamling kunnet bestemme os til at gjøre slige uhyre Offre til vor Flaade, saa at den virkelig kunde holde Skridt med de Stormagter, vi nærmest kunne anse os for trueede af, og nu, efter at vi ere saa langt overfløiede, tror jeg paa egne og Meningsfællers Vegne at kunne sige, at nu maa man opgive enhver Tante i saa Henseende. Efter at det er sket, er den Situation indtraadt, at man ikke længere tør holde sig til Haabet om, at Flaaden kan løse Spørgsmaalet; man maa have Kjøbenhavns Befæstning til Hjælp. Det er i Samklang med, hvad jeg nu udtalte, at Udtalelsen: „Et Forsvar, hvori Hovedvægten lægges paa Kjøbenhavns Befæstning paa Landsiden og en deraf flydende alt for kneben Udvikling af Søforsvaret vil let føre til Sjællands Erobring og Kjøbenhavns Cernerung“, er fremkommen. Den er fuldstændigt korrekt under Datidens Forhold, hvor den nævnte Søofficer jo ikke udtaler sig absolut mod Kjøbenhavns Befæstning, men kun under den Forudsætning, at Hovedvægten skulde lægges saaledes paa Kjøbenhavns Befæstning, at deraf skulde følge en saa kneben Udvikling af Søforsvaret, at dette ikke skulde kunne løse sin Opgave. Jeg kan ikke forstaa, at der skulde være Noget som helt at bebrejde ham, naar Forholdene saaledes have forandret sig. — Da Tiden er saa langt fremrykket, da det er Hovedpunktet med Hensyn til Aastanden om, at Kjøbenhavn som befæstet By er ude af Stand til alligevel at modstaa et fjendtligt Angreb, og da jeg alt har udtalt mig i den Retning, skal jeg ikke længere trætte det ærede Thing.

Clausager: Jeg antog allerede i Torsdags Aftes, at denne Sags 1ste Behandling efter at have optaget 4 Møder kunde have været tilstrækkelig drøftet, og derfor fremsatte jeg i Forbindelse med flere andre ærede Medlemmer et Forslag om Afslutning. Da det imidlertid viste sig, at Thingets Flertal var af den Formening, at Forhandlingen burde gaa videre, haaber jeg, at man vil tillade, at jeg endnu et lille Dieblit lægger Beslag paa Thingets Tid. Jeg skal fatte mig meget kort i Erkiendelse af, at der

er sagt saa Meget, at der saa godt som umulig kan fremdrages noget Nyt. Allersørst skal jeg minde om, at mit Standpunkt selvfølgelig er givet. Jeg har oftere haft Leilighed at udtale mig om Kjøbenhavns Landbefæstning. Jeg anser den for altfor betøstelig i Forhold til vore Evner, og paa den anden Side finder jeg ogsaa, at den snarere vil være til Uheld og Ulykke for Danmarks Stilling i det Hele taget end til Gavn. Der er sagt saa Meget om begge disse Dele, at det er overflødigt for mig at tale videre derom. Jeg vil dog blot et Dieblit minde om, at allerede i 1876, da den høitærede Conseilspræsident første Gang lod Befæstningsagen forelægge i dette Thing, efterat han havde overtaget Regjeringen, blev det fra hans og flere af hans Meningsfællers Side bestemt fastholdt, at denne Sag maatte kaldes for Danmarks Livssag, Danmarks vigtigste Sag. Den høitærede Conseilspræsident foreslog en Opøsning af dette Thing, efter at det havde vist sig, at der var Flertalsstemning mod hans Planer til Befæstning. Det er endnu vistnok i temmelig frisk Minde, at denne Opøsning eller at Udsaldet af Valget efter denne Opøsning gav et afgjort, et endnu større Flertal mod Befæstningen; det blev altsaa et betydeligt Nederlag for den høitærede Regjeringens Anskuelse om Befæstningsagen. Saa gik nogle Aar hen, og Livssagen var hvilende, men endelig kommer den frem igjen under flere forskellige Former, snart under et og snart under et andet Udseende; men ingen af Planerne har været i Stand til at vinde Folke-thingets Flertals Bifald. Nu har den høitærede Krigsminister allerede sagt, at han jeg tror, han nævnte 3 Gange, havde bragt denne Sag for, foreslaaet en Opøsning af dette Spørgsmaal, men hver Gang faaet det nægtet, sine Forlangender afslaet, og saa syntes det at være hans Mening, at der ingen anden Udvei var end selv at begynde paa Planens Udførelse. Jeg tror, han udtalte sig omtrent saaledes, at saa var han nødt til selv at give sig de Bevillinger, man stadig nægtede ham. Ja, det er jo ganske vist en egen Maade; det er, forekommerr det mig, en Maade, som er i absolut Strid med, hvad der hidtil har været antaget for god konstitutionel Regel. Jeg har opsattet Forsatningen saaledes, at naar en Regjering ikke kan faae Rigsdagens Tilslutning til de Bevillinger, som den ønsker, saa maa den, forsaavidt den enten ikke vil forandre Anskuelse eller bringe Sagen for paa andet Grundlag, tage Konsekvenserne af Stillingen, gaa sin Vej, tage sin Afsted. Det har imidlertid ikke været den nuværende Regjeringens